

107487

HA 1974-99

Åpent brev til Hamar formann- skap om Rolf Jacobsen-byste og skappelsgt. 2

"De døde skylder man bare sannheten", har jeg engang hørt. Det er grunn til å understreke dette i forbindelse med debatten omkring en byste av Rolf Jacobsen i Hamar. Jeg skal ikke gå inn på debatten som Hans Fredrik Dahl startet med en artikkel om Hamsuns og Jacobsens skjebne etter krigen. Jeg vil allikevel konstatere at han har fått kraftig motbør av flere ledende kulturskribenter for sin taktløshet i valg av tidspunkt og sin ironiserende sammenligningsform i monumentdebatten over de to.

Det som bekymrer meg er at den lokale debatten er blitt påvirket av en sleivete artikkel fra Akersgata. Dagbladet har i en ny artikkel 11. juni stilt spørsmålet om Jacobsenbysten er uønsket i byen på grunnlag av et brev som er sendt fra kultursjefen i Hamar kommune til billedhuggeme som har laget sine utkast til en byste. Selv om enkelt-utsagn fra ansvarlige innen kultur-etaten har vært noe klossete og uklare i sakens anledning, er det tross alt beroligende å vite at formannskapet bes om å ta en prinsipiell stilling til monumentet etter ferien. Det er også betryggende at ordføreren synes å uttale seg med tyngde i sin klare vilje til å reise busten som et lokalt og nasjonalt minnesmerke over en folkekjær og viden kjent dikter. Det skulle da også bare mangle all den tid man bestilte et utkast av Anne Raknes allerede i 1986. Heri må det vel ligge en klar moralsk og politisk forpliktelse. Raknes har jo også arbeidet grundig.

Sannheten i Jacobsens redaktørjobb i Glåmdalen og NS-tilknytning under krigen vil kanskje all-

tid forbli en gåte som bare delvis kan besvares i ettertid. Hovedpersonen selv har fortalt at han ble bedt av redaktøren om å påta seg jobben som "dekkredaktør" for å sikre fortsatt utgivelse av avisen, og at han kom i et slags gisselforhold ved at broren satt på Akershus og faren som bodde hjemme på Flisa var avhengig av hans hjelp. Forsøk på å favne et helt livsløp med alle dets situasjonsbestemte dimensjoner er uhyre vanskelig, selv ved nitidig biografisk arbeid. Det vil alltid være ubesvarte spørsmål som vi heller ikke finner entydige svar på, selv i våre egne livs uskrevne memoarer. Sannheten i at Rolf Jacobsen fikk en streng dom for sitt NS-medlemskap under krigen og sonet denne etter krigen er uomtvistelig. Likefullt som det er utvilsomt at han gjennom hele sitt forfatterskap har inntatt en holdning hvor det er vanskelig å knytte hans tanker til noen form for herretenkning, snarere tvert i mot.

Avismannens handlinger i krigssituasjonen, sett i etterpåkløkskapsens dømmende lys, var grunnlaget for dommen. Vi må lære oss å skjelne mellom ulike roller i ulike perioder av våre liv. Vi kan selvsagt spekulere omkring i hvilken grad diktermennesket Rolf Jacobsen må ha blitt formet av hendelsene under og etter krigen til det ydmyke mennesket og den høyt respekterte dikter han senere fremsto som.

Rolf Jacobsen ruver i det norske og europeiske dikterlandskapet. Han ble da også hedret av Svenske Akademien og ulike andre institusjoner. Nominert til Nordisk Råds litteraturpris ble han hele tre ganger. Av sine samtidige norske forfatterkolleger ble han kåret til århundrets største, norske lyriker for sitt mer enn 50-årige virke som dikter. Hans oversettelser teller mer enn 25 språk. Han er representert i en rekke antologier.

Min drøm for nålevende og kommende generasjoner er at de får anledning til å møte storheten i Rolf

Jacobsens diktning. Dette kan og vil selvsagt skje ved at man tilrettelegger den allerede omfattende Jacobsen-samlingen som biblioteket fikk i gave fra forfatteren selv. Det kan også skje ved at formannskapet gjør sitt for å bevare Skappelsgt. 2 som blant annet det hus Rolf Jacobsen tilbragte sine siste tiår. Det kunne også bli et levende hus som et minne for det som måtte være igjen av gamle Hamar. Husset kunne også romme et bygalleri, møteplass og arbeidsplass for litteratur og annen kunst. Hva med et eget dikter- og formingsverksted for barn? Mulighetene er mange.

Den gamle sorenskrivergården fra Toten er et av Hamars eldste hus, og har historie og kvaliteter i seg som vanskelig lar seg fange inn i et moderne bibliotek. Rolf Jacobsen fortalte selv hvordan Hamars tidligere ordfører hadde fortalt hvordan hele huset kunne flyttes for å gi plass for en ny veg. Dette stilte han seg naturlig nok noe spørrende til. Foreliggende vegplaner går fortsatt tvers gjennom huset etter det jeg har forstått. Jeg ser, i likhet med Frank Eriksen, den enestående anledningen til å bevare Skappelsgt. 2 for ettertiden i den hensikt å befeste Hamars posisjon som kulturbyen ved Mjøsa. Kirsten Flagstads minnesamling har omsider funnet sin naturlige plass i byens kulturelle lysløype. Hamars befolkning og tilreisende fortjener intet mindre over århundrets store lyriker og Hamar-patriot.

Jeg vil med dette ønske kommunepolitiske beslutningstakere lykke til med debatten og de nødvendige vedtak som ville fått ringvirkninger langt utover Hamar bys grenser. Det kan fort bli for sent å angre. Samtidig vil jeg håpe at det lar seg gjøre å skape et aktivt interessefelleskap rundt vår store dikter og hans forfatterskap. Hans minne fortjener det, vi fortjener det for vår egen del og for nye generasjoners del. I Olav Vesaas programserie som nylig har gått i reprise i radioen, forteller Rolf Ja-

cobsen at hans forfatterskap har vært en oppdagelsesreise i hverdagen. Jeg tror vi må kunne si oss godt forsynt med store idrettsanlegg i Hamar by nå, men små møteplasser for vår indre åndsutvikling kan vi neppe få nok av i disse dager. Skappelsgt. 2 kunne blitt en oase for å sikre var egen personlige etterbruksverdi.

Med hilsen
Gunnar Brox Haugen